

RÈN LUYỆN KỸ NĂNG THỰC HÀNH BIỂU DIỄN CA KHÚC NHẠC NHẹ VIỆT NAM CHO SINH VIÊN THANH NHẠC TRƯỜNG ĐẠI HỌC KHÁNH HÒA

Ngô Đăng Khoa*

Trường Đại học Khánh Hoà

Thông tin chung:

Ngày nhận bài: 08/11/2023

Ngày phản biện: 10/11/2023

Ngày duyệt đăng: 09/03/2024

* Tác giả chính:

ngodangkhoa@ukh.edu.vn

Title:

Training practical skills in performing vietnamese light music songs for music students at Khanh Hoa University

Từ khóa:

Thanh nhạc, thực hành biểu diễn, nhạc nhẹ.

Keywords:

Vocal music, performance practice, light music.

TÓM TẮT: Với sự phát triển trở lại của các ngành Du lịch trong và ngoài tỉnh Khánh Hòa như hiện nay đã kéo theo sự phục hồi mạnh của ngành giải trí với nhiều chương trình biểu diễn nhạc nhẹ được nâng tầm đáng kể. Với nhu cầu sử dụng nguồn nhân lực có chất lượng cao trong hoạt động biểu diễn nghệ thuật tại địa phương đáp ứng nhu cầu cần của xã hội luôn được ưu tiên hàng đầu. Chính vì thế việc nghiên cứu tìm ra phương pháp rèn luyện kỹ năng thực hành biểu diễn ca khúc nhạc nhẹ Việt Nam cho sinh viên Thanh nhạc trường Đại học Khánh Hòa là rất cấp thiết.

ABSTRACT: With the resurgence of the tourism industry both within an outside Khanh Hoa province, there has been a strong revival of the entertainment sector with many elevated light music performances. The demand for high-quality personnel in artistic performances in the local area to meet the societal needs is always a top priority. Therefore, researching and finding methods to train practical skills in performing Vietnamese light music songs for students at the Khanh Hoa University of Music is essential.

1. Giới thiệu vấn đề nghiên cứu

Trong chương trình môn học Thanh nhạc đang được áp dụng tại trường Đại học Khánh Hòa hiện nay có rất nhiều ca khúc nhạc nhẹ Việt Nam ở nhiều thể loại khác nhau, mỗi thể loại đều có những tính chất, cách biểu hiện và hình thức biểu diễn khác nhau. Ngoài yếu tố như giọng hát, sinh viên phải biết vận dụng các kỹ thuật Thanh nhạc kết hợp với các kỹ năng biểu diễn, giải phóng hình thể, nhảy múa, vũ đạo một cách nhuần nhuyễn sao cho phù hợp với tác phẩm mà mình thể hiện [1]. Với những hạn chế hiện nay của sinh viên

Thanh nhạc vẫn chưa khắc phục được khi thực hành biểu diễn các ca khúc nhạc nhẹ như biểu cảm khuôn mặt, tư thế đứng, giải phóng hình thể khi hát... Chính vì vậy việc đưa ra một số phương pháp rèn luyện phù hợp sẽ giúp cho sinh viên có thể áp dụng kiến thức đã học vào việc biểu diễn thực tế một cách hiệu quả hơn.

2. Cơ sở lý thuyết và phương pháp nghiên cứu

Trên cơ sở tìm hiểu về nghệ thuật biểu diễn thanh nhạc, điển hình là kỹ thuật hát,

cách thức kỹ năng biểu diễn ca khúc nhạc nhẹ Việt Nam [5], từ đó đưa ra những phương pháp rèn luyện phù hợp cho sinh viên thanh nhạc.

Với phương pháp nghiên cứu lý luận, tìm kiếm thu thập, phân tích các nội dung liên quan đến nội dung nghiên cứu, phương pháp khảo sát thông qua hoạt động dạy và học của giảng viên, sinh viên tại trường để tìm ra những thuận lợi, khó khăn trong quá trình dạy và học ca khúc nhạc nhẹ Việt Nam. Từ đó đưa ra các phương pháp rèn luyện giọng hát, kỹ thuật diễn xuất phù hợp khi thực hành trên sân khấu, bên cạnh đó tạo sự gắn kết giữa người biểu diễn và khán giả [6]. Thông qua phương pháp thực nghiệm thực hành biểu diễn của sinh viên trên sân khấu qua nhận xét đánh giá từ khán giả từ đó tổng hợp, phân tích, đánh giá kết quả cần nghiên cứu.

3. Kết quả nghiên cứu và bàn luận

3.1. Tư thế đứng khi biểu diễn

Bước 1: Tìm đúng tư thế đứng

Khi tập luyện phải đứng thẳng lưng, đôi chân hơi khuỵu, gập đầu gối nhẹ nhàng. Đầu giữ tự nhiên, thoải mái, cổ thẳng không lệch sang một bên, không cúi hoặc ngửa mặt, không chú người về phía trước. Đôi vai thả lỏng và không đẩy lên cao hay hạ thấp gây ép lồng ngực làm hạn chế việc giữ hơi khi luyện tập kỹ thuật [2]. Phần hông nhẹ nhàng đẩy về phía trước để giữ cho cân bằng của cơ thể.

Tempo= 60

Giảng viên cho sinh viên lặp lại ở các độ cao khác nhau. Mỗi lần thay đổi nửa cung. Thứ tự các nguyên âm giảng viên có thể lựa chọn cho sinh viên hát sao cho âm thanh vang tự nhiên, dễ hát và đẹp [3]. Nếu hát trên nguyên âm “a” mà âm thanh vang tròn tự nhiên thì có thể bắt đầu trên nguyên âm đó. Nếu âm thanh bị sâu, tối thì tốt nhất nên bắt đầu từ nguyên âm “i”. Nếu âm thanh bị bẹt thì hát với nguyên âm “ô” hoặc “u”.

Hai chân hơi rộng hơn vai, đặt trọng tâm lên ngón chân, điều này có thể giúp sinh viên giữ thăng bằng và phát huy sức mạnh từ dưới chân. Việc đặt đúng tư thế cơ thể sẽ đảm bảo cho các phần cơ thể được cân bằng hơn khi hát.

Bước 2: Thực hành luyện tập hơi thở

Khi sinh viên đã có được một tư thế đứng đúng giảng viên tiến hành bước tiếp theo. Hãy đặt một tay lên ngực và một tay chống ở phần eo thắt lưng, điều này giúp cho sinh viên cảm nhận sự chuyển động của ngực và bụng khi luyện tập hơi thở [4]. Tiếp đến cho sinh viên tập hít thở sâu vào bụng dưới, giữ nín hơi khoảng 3 đến 4 giây sau đó thở ra chậm rãi. Đây là bước tập luyện quan trọng để tăng cường sức mạnh của giọng hát và điều chỉnh hơi thở phù hợp khi đứng hay giải phóng hình thể khi hát. Khi thở ra hãy giữ sao cho lồng ngực cố định và cảm nhận phần bụng rút vào tự nhiên. Cần tập trung vào việc duy trì nhịp đều và chậm khi thở ra tạo cho âm thanh có chất lượng và dễ nghe. Thực hiện các bài tập hít và thở dài ngay từ ban đầu và tăng dần độ khó khi thấy sinh viên đã thực hiện nhuần nhuyễn.

Bước 3: Thực hành luyện tập với một số bài tập kỹ thuật Thanh nhạc

Bài tập 1: Kéo dài hơi thở và thông nhất các nguyên âm .

Bài tập 2: Liên kết âm trên điệu trường, điệu thứ.

Khi hát chuyển các nốt và các nguyên âm, chú ý sao cho âm thanh đều đặn, không thay đổi vị trí [2]. Giảng viên cho sinh viên lặp lại ở các độ cao khác nhau, mỗi lần thay đổi nửa cung, hát tăng dần và hạ dần nửa cung trong khoảng trung bình của âm vực. Giảng viên có thể linh động thay đổi mẫu âm luyện sao cho

sinh viên hát âm thanh vang tự nhiên, dễ hát và đẹp.

Hợp âm 3 trường

Hợp âm 3 thứ

Bài tập 3 Hát liền hơi, hát liền giọng.

Bài tập này yêu cầu sinh viên phải hát với hơi thở đều đặn, các âm nối liền nhau, không được đẩy âm thanh và hơi thở đột ngột. Với mẫu âm này, giảng viên nên cố gắng cho sinh

viên hát các nốt với cường độ đều. Chú ý đến vị trí âm thanh của nốt đầu tiên sao cho chuẩn và tập trung. Lặp lại nhiều lần, mỗi lần tăng lên hoặc hạ xuống một nửa cung trong khoảng trung bình âm vực của giọng hát.

Hát liền hơi

Hát liền giọng

Lưu ý: Giảng viên chỉ cho sinh viên tập các bài tập trên khi sinh viên đã có được tư thế đứng đúng, thoải mái. Các bài tập giảng viên chỉ cho sinh viên luyện tập trên âm khu tự nhiên của giọng. Giữ cường độ, cao độ sao

cho thật đều, không được để cho âm thanh nhỏ dần hay lớn dần, sắc thái ở các nốt phải đều nhau. Giảng viên có thể linh động thay đổi trường độ, nhịp độ, mẫu âm luyện sao cho phù hợp với khả năng tiếp thu của sinh viên.

Hình 1. Buổi luyện tập phong cách biểu diễn ca khúc nhạc nhẹ cho sinh viên Thanh nhạc

3.2. Khuôn mặt khi biểu diễn

Cảm xúc khuôn mặt khi biểu diễn luôn là công cụ tốt để thể hiện cảm xúc đến với khán giả. Khi hướng dẫn cho sinh viên, giảng viên chú ý những cử chỉ, biểu cảm trên khuôn mặt trong đó mắt, miệng là hai bộ phận có biểu cảm nhất. Đây là một trong những yếu tố thu hút sự chú ý của người biểu diễn đối với khán giả. Ngoài biểu hiện sắc thái tình cảm giao tiếp qua ánh mắt thì khuôn mặt khi hát luôn phải tươi tắn. Trước khi bước lên sân khấu biểu diễn nụ cười luôn là yếu tố gây ấn tượng với khán giả ngay từ ban đầu.

Phương pháp tập luyện: Khi hướng dẫn cho sinh viên, giảng viên cần nhắc các em khi tập luyện cần phải loại bỏ mọi căng thẳng, lo lắng hay lạnh lùng, thờ ơ để biểu đạt nét mặt thân thiện với nụ cười luôn trên môi. Lưu ý khi biểu diễn những cảm xúc, tâm tư của

D Bm C

Đêm quanh vắng đêm chỉ có trăng ngắm ánh sao giữa

A D Bm

đêm mùa đông. Đêm lạnh lắm, sao chẳng thấy anh

Nhưng khi thể hiện phần điệp khúc của bài hát (phần Chorus), đây là phần chính thể hiện chủ đề bài hát, phần này cuốn hút người nghe

Em A D A Bm F#m

với em. Mong chờ anh về mang lời tình ái môi hồng,

Bm C A D A

trao nụ hôn đầu để tim em hát khúc nồng say Mong chờ anh về

Ở phần này biểu cảm của khuôn mặt sẽ khác so với phần đầu, phần điệp khúc mang đến một thông điệp, một niềm hy vọng sẽ đạt được ước nguyện và một cái kết tốt đẹp. Chính vì thế ánh mắt, khuôn mặt người biểu

người biểu diễn sẽ thay đổi tùy theo nội dung và tính chất âm nhạc của ca khúc đó cần.

Ví dụ: Đối với ca khúc “Mong anh về” của nhạc sĩ Dương Cẩm khi thể hiện ca khúc này sinh viên cần lưu ý ở phần lời chính đầu tiên của bài hát (Verse) có tác dụng dẫn dắt người nghe. Phần này khi biểu diễn sinh viên cần thể hiện giọng hát đầy cảm xúc nghẹn ngào, biểu cảm khuôn mặt thể hiện sự suy tư, cô đơn buồn, chẳng biết tâm sự cùng ai, chỉ biết giải bày tâm sự cùng với đêm trăng buồn. Xuất phát từ những rung cảm thực sự, người biểu diễn phải tự hóa thân vào nhân vật trong bài hát được nhạc sĩ viết, từ đó mới có thể lột tả một cách chân thật và cảm xúc qua biểu hiện từng nét trên khuôn mặt. Để khuôn mặt có thể biểu cảm tự nhiên, người biểu diễn cần sử dụng ánh mắt, miệng cũng như vị trí của đầu để làm điểm nhấn cho biểu đạt cảm xúc.

nhiều nhất và nhiều năng lượng nhất của ca khúc.

điễn phải thể hiện được sự tươi sáng đầy sức sống, một năng lượng tích cực mà tác giả đã gửi gắm vào phần lời của bài hát.

Lưu ý: Sinh viên cần phải luyện tập và rèn luyện biểu cảm của khuôn mặt trước gương

soi thường xuyên sao cho khi hát, nét mặt, ánh mắt, nụ cười, cử chỉ, tư thế sẽ được phối hợp hài hòa đồng điệu với nhau.

3.3. Giải phóng hình thể

Khi trình diễn ngoài sự biểu cảm của khuôn mặt với ánh mắt và khuôn miệng, giảng viên cần hướng dẫn sinh viên sử dụng cử chỉ cơ thể để thể hiện nội dung ca khúc khi không có sự biểu cảm qua ánh mắt và khuôn miệng. Việc sử dụng đôi tay linh hoạt để diễn tả cảm xúc vui vẻ hoặc đau buồn khi thực hiện ca khúc có thể làm tăng sự diễn đạt của sinh viên. Bằng cách linh hoạt sử dụng đôi tay, sinh viên có thể bổ sung và tăng cường hình tượng, nội dung ca khúc một cách hiệu quả.

Ví dụ: Khi thể hiện ca khúc “*Giọt sương và chiếc lá*” của nhạc sĩ Hồ Hoài Anh có trong chương trình môn học, ca khúc được nhạc sĩ viết theo thể loại nhạc Pop - Rock với tiết tấu sôi động nên việc giải phóng hình thể và khai thác biểu diễn qua sự hỗ trợ của đôi bàn tay là rất cần thiết. Ngay từ câu nhạc đầu tiên giảng viên có thể cho sinh viên thể hiện biểu diễn với đôi bàn tay như đưa tay lên phía

The image shows a musical score for the song "Giọt sương và chiếc lá" by Hồ Hoài Anh. It consists of two staves of music in G major (one sharp). The first staff starts at measure 4 and ends at measure 8. The second staff starts at measure 6 and ends at measure 10. The lyrics are written below the notes.

4 Lá buồn vì nắng đến đã mang giọt sương đi mau đã xa những êm

6 êm khi trong màn đêm ta có nhau. Rồi nắng kia sẽ phai dần

trước để thể hiện cảm xúc của mình với thiên nhiên theo lời bài hát “*nhẹ nhàng tia nắng mai xóa đi xương mờ...*” hay kết hợp động tác dịch chuyển sân khấu và thể hiện cảm xúc khi hát phần điệp khúc ca khúc như “*lá buồn vì nắng đến đã mang giọt sương đi mau...*”

Lưu ý: Khi hướng dẫn cho sinh viên cần lưu ý không nên lạm dụng động tác tay, chỉ cần chọn lọc vài động tác phù hợp với lời bài hát, thể hiện đúng lúc, đúng chỗ, kết hợp tinh tế với chuyển động của cơ thể sẽ làm tăng thêm sự truyền cảm khi biểu diễn.

2.1.4. Sử dụng công cụ hỗ trợ khi biểu diễn

Việc sử dụng micro đúng cách rất quan trọng trong quá trình rèn luyện và thực hành biểu diễn ca khúc nhạc nhẹ Việt Nam của sinh viên Thanh nhạc khi trực tiếp biểu diễn trên sân khấu. Với sự hỗ trợ của âm thanh điện tử và sử dụng hiệu quả bộ phận tiếp âm là micro sẽ tạo cho phần hát của sinh viên hiệu quả và tương tác tốt với khán giả khi biểu diễn.

Phương pháp luyện tập

Đặt micro ở vị trí phù hợp: Đảm bảo micro được đặt ở khoảng cách phù hợp với miệng từ 03 - 05 cm là lý tưởng để thu âm phân âm thanh tự nhiên của giọng hát mà không bị nhiễu âm thanh bên ngoài. Khi hát những nốt cao có thể đưa xa micro ra hơn vị trí ban đầu để tránh âm thanh phát ra bị thô do lực hơi thở lúc này được đẩy ra thường mạnh hơn mức bình thường.

Hướng micro theo hướng miệng: Đặt micro một cách thẳng đứng hoặc nghiêng nhẹ theo hướng miệng để micro có thể thu âm tốt nhất âm thanh từ miệng khi hát.

Tránh tiếng ồn và hút âm: Hạn chế các tiếng ồn không mong muốn bằng cách đặt micro cách xa các nguồn tiếng ồn như loa, quạt, đèn flash... thường hay gặp khi biểu diễn trên sân khấu. Ngoài ra cần tránh micro hút âm bằng cách tránh gió thổi thẳng vào micro.

Kiểm tra âm thanh trước khi biểu diễn: Trước khi biểu diễn cần kiểm tra micro và hệ thống âm thanh để đảm bảo mọi thứ hoạt động bình thường. Đảm bảo rằng âm lượng âm thanh giọng hát đã được điều chỉnh phù

hợp trước khi biểu diễn và các phần cài đặt âm thanh đã đảm bảo tương ứng với giọng hát như phần bass, tress, reverb + delay để có âm thanh tốt nhất.

Thực hiện các kỹ thuật micro phù hợp:
 Học cách sử dụng các kỹ thuật khi sử dụng micro như làm mềm tiếng, tạo hiệu ứng, điều chỉnh âm lượng... Điều này sẽ tạo ra những màn trình diễn đa dạng và chuyên nghiệp hơn cho sinh viên.

Hình 2. Sinh viên Thanh nhạc trường Đại học Khánh Hòa thực hành biểu diễn tại sân khấu nghệ thuật đường phố năm 2023

3.5. Kết quả đạt được

Bảng nhận xét đánh giá tỉ lệ % của khán giả khi xem các em sinh viên Thanh nhạc

trường Đại học Khánh Hòa thực hành biểu diễn các ca khúc nhạc nhẹ Việt Nam trong chương trình biểu diễn nghệ thuật đường phố năm 2023.

Bảng 1. Khảo sát đánh giá của khán giả về hình thức biểu diễn, giải phóng hình thể khi xem sinh viên Thanh nhạc biểu diễn trong chương trình nghệ thuật đường phố năm 2023.

Số khán giả khảo sát	Đánh giá của khán giả về hình thức biểu diễn, giải phóng hình thể của 08 sinh viên Thanh nhạc khi biểu diễn ca khúc nhạc nhẹ Việt Nam trong chương trình biểu diễn nghệ thuật đường phố năm 2023.		
	Tốt	Khá	Trung bình
25 khán giả	05 20%	16 64%	04 16%

Qua kết quả khảo sát từ bảng 1 cho thấy. Tổng số 25 khán giả được khảo sát về hình thức biểu diễn, giải phóng hình thể của 08 em sinh viên Thanh nhạc được khảo sát. Trong đó có 5 khán giả đánh giá tốt đạt 20%, 16 khán giả đánh giá khá đạt 64% và 04 khán giả đánh giá trung bình 16%. Từ kết quả đạt được

cho thấy tỉ lệ % đạt mức tốt, khá cao hơn mức trung bình. Qua đó cho thấy bước đầu áp dụng phương pháp tập luyện như nội dung đã nghiên cứu ở trên đã đem lại kết quả khả quan cho học tập và rèn luyện của sinh viên Thanh nhạc tại trường.

Bảng 2. Khảo sát đánh giá từ khán giả với phần biểu diễn của sinh viên Thanh nhạc trên sân khấu với âm thanh điện tử.

Số khán giả khảo sát	Đánh giá của khán giả đối với phần biểu diễn của 08 sinh viên Thanh nhạc khi biểu diễn ca khúc nhạc nhẹ Việt Nam với âm thanh điện tử trong chương trình biểu diễn nghệ thuật đường phố năm 2023.		
	Tốt	Khá	Trung bình
25 khán giả	06	17	02
	24%	68%	8%

Qua kết quả khảo sát ở bảng 2 cho thấy, tổng số 25 khán giả được khảo sát về phần biểu diễn của 08 sinh viên Thanh nhạc với sự hỗ trợ từ âm thanh điện tử sân khấu cho thấy. Có 6 khán giả đánh giá tốt đạt 24%, 17 khán giả đánh giá khá đạt 68% và 02 khán giả đánh giá trung bình 8%. Từ kết quả đạt được cho thấy tỉ lệ % đạt mức tốt, khá chiếm tỉ lệ cao hơn so với mức trung bình. Qua đó cho thấy việc tập luyện và áp dụng phương pháp rèn luyện đúng cho sinh viên Thanh nhạc khi biểu diễn với sự hỗ trợ của âm thanh điện tử sẽ tạo tiền đề tốt hơn khi các em biểu diễn trực tiếp trên sân khấu.

Qua kết quả khảo sát từ bảng 1 và 2 cho thấy kết quả đạt được ở giai đoạn nghiên cứu hiện nay là hướng đi đúng cho các nghiên cứu tiếp theo tại trường. Bước đầu áp dụng một số phương pháp rèn luyện như nội dung đã nghiên cứu ở trên đem lại kết quả khả quan cho học tập và rèn luyện, nâng cao chất lượng thực hành biểu diễn ca khúc nhạc nhẹ Việt Nam cho sinh viên Thanh nhạc trường Đại học Khánh Hòa.

4. Kết luận

Từ kết quả đạt được trong việc nghiên cứu, đưa ra các phương pháp rèn luyện phù hợp với năng lực chuyên môn cho sinh viên Thanh nhạc trong học tập và rèn luyện kỹ năng biểu diễn ca khúc nhạc nhẹ Việt Nam

tại trường Đại học Khánh Hòa là hướng đi đúng. Kết quả nghiên cứu này sẽ tạo điều kiện thuận lợi để sinh viên Thanh nhạc có thể phát huy tối đa khả năng, tố chất biểu diễn trong học tập chuyên môn tại trường. Đồng thời nghiên cứu này cũng góp phần vào việc đào tạo, phát triển nguồn nhân lực về biểu diễn Thanh nhạc – Nhạc nhẹ có chất lượng cao, nhằm đáp ứng nhu cầu cần của xã hội trong thời gian tới được trường Đại học Khánh Hòa hướng đến.

Tài liệu tham khảo

1. Nguyễn Bách (2001), *Để thành công trong nghệ thuật ca hát*, Nxb Trẻ.
2. Nguyễn Trung Kiên (1982), *Phương pháp học hát*, Nxb Âm nhạc.
3. Nguyễn Trung Kiên (2001), *Phương pháp sư phạm Thanh nhạc*, Nxb Âm nhạc.
4. Trần Ngọc Lan (2011), *Phương pháp hát tốt Tiếng Việt trong nghệ thuật ca hát*, Nxb Giáo dục Hà Nội.
5. Nguyễn Thị Nội (2019), *Dạy học kỹ năng trình diễn ca khúc nhạc nhẹ cho học viên trung cấp Thanh nhạc trường Đại học Văn hóa Nghệ thuật Quân đội*, Luận văn Thạc sĩ.
6. Ame Peckham (2002), *Phương pháp luyện giọng để trở thành ca sĩ*, (biên dịch Nguyễn Văn Vĩnh), Nxb Âm nhạc.